

فصلنامه علمی - پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

دوره ۱۴، شماره ۱ - شماره پیاپی ۴۸، بهار ۱۳۹۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۰۷

صص: ۲۰-۳۵

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت

لیلا عشاق خسروشاهی^۱، مهرداد نوابخش^{۲*}، نوروز هاشم زهی^۳، هاشم متقی^۴

۱- دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

۲- گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

۳- گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق، تهران، ایران

۴- استاد دانشگاه تهران

چکیده

اگرچه آسیبها و ناهنجاری ها در همه جوامع تا حدودی طبیعی است ولی ذات بشر همواره با کمبودها و اختلافات زیادی مواجه است ولی در بعضی مواقع این اختلافات به حدی می رسد که موجب بروز نا امنی در جوامع می گردد. تحقیق پیش رو در تلاش است تا عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت را مورد بررسی قرار دهد. عوامل و عناصر متعددی بر احساس امنیت موثرند که شناسایی آنها مستلزم اتخاذ رویکردی نظاممند می باشد.

روش مورد استفاده در این تحقیق، توصیفی تحلیلی و از روش اسنادی یا کتابخانه ای استفاده و با مراجعه به اسناد علمی، کتب، پایان نامه ها، مقالات و گزارش های پژوهشی، نظریه های کوناگون در مورد احساس امنیت مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش، پس از توصیف و تبیین مبانی نظری در زمینه عوامل تعیین کننده احساس امنیت، تلاش شد تا ابعاد و عوامل تشکیل دهنده احساس امنیت در قالب مدل ارائه شود.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که متغیرهایی که بر احساس امنیت تاثیر مستقیم و مثبت دارند عبارت است از: سرمایه اجتماعی و مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی و مسئولیت پذیری، که احساس امنیت را فراهم می کنند. در این خصوص نظریه های مربوط هم مبتنی بر این است که احساس امنیت یکی از مباحث مهمی است که انسانها سعی دارند تا تداوم، هویت، شخصیت و منافع خود را در محیط های اجتماعی، مادی، فرهنگی به حالت ثبات برسانند و این اطمینان خاطر و آرامش میتواند از طرف فرد و از سوی دولت و حاکمیت ایجاد گردد. از نتایج حاصل شده در این تحقیق متغیرها مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی،

سرمایه و مسئولیت پذیری اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم دارند ولی رابطه متغیر کنترل اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی رابطه ضعیف بوده و در این خصوص فرضیه اصلی تحقیق مورد تأیید قرار نگرفت.

واژگان کلیدی: احساس امنیت، سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مسئولیت پذیری.

مقدمه

امنیت یکی از مهم ترین ابعادی است که در جامعه بشری توجه خاصی برای آن باید لحاظ نمود. آرامش، رشد، شکوفایی انسان و رسیدن به کمال در سایه ی امنیت به دست می آید. انسانها علاقمند هستند که در جامعه ای زیست کنند که در آن آرامش، امنیت، امکانات رفاهی و اجتماعی وجود داشته باشد.

انسانها دائماً در تلاش هستند که با آسودگی و ساز و کار مناسب، محیطی امنی برای خود و خانواده شان فراهم نمایند در واقع تمامی زنان و مردان تمایل دارند در شهری زندگی کنند که بدون از مخاطرات و درگیری همراه باشد و با توجه به تجربه، قابلیت ها و تخصص و علم خود به کار مشغول شوند بدون آنکه برای این زندگی امن، بهایی سنگینی از نظر اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و انسانی پرداخت نمایند.

نیاز به امنیت، همواره از بنیادی ترین نیازهای انسان در جامعه ی بشری به شمار می رود. مبحث احساس امنیت اجتماعی به خصوص در بهداشت روانی و در آسیب شناسی روانی اهمیت بسیار دارد. آرامش، رشد، شکوفایی انسان، و همه ی استعدادها و خلاقیت ها و رسیدن به همه ی کمالات انسانی در سایه ی امنیت به دست می آید. (قرایی، راد هانباری، رشیدپور، ۱۳۸۹: ۱۸). احساس امنیت از جایگاه و موقعیت برجسته ای برخوردار بوده و تولید و تأمین آن، همچنین پایدار سازی آن نیازمند مقررات و زمینه های نسبتاً پیچیده ای بوده و آسیب پذیری و زوال آن نیز تحت تأثیر زمینه ها و متغیرهای متفاوتی است که شناخت و معرفت بر آنها نیز ضرورتی اساسی است. اهمیت محوری امنیت و ایمنی در هر یک از فضاها و عناصر کالبدی شهری، به خصوص در فضاهایی با طراحی و کاربرد نامناسب، باید بررسی شود، همچنین بررسی شرایط امنیت مردان و زنان در فضاهای شهری به خصوص در هنگام شب دارای اهمیت است. در نخستین برنامه ریزی شهری در نیمه ی نخست قرن بیستم شهرها براساس تفکیک کارکردها به شیوه های سنتی مورد توجه قرار گرفتند، یعنی زنان به حوزه ی خصوصی و مردان به حوزه ی عمومی تعلق داشتند. این تفکیک با وجود افزایش شهرنشینی و توسعه ی شهرها همچنان باقی مانده است و باعث ایجاد تناقضاتی شده که نتیجه ی آن نا امنی زنان در فضاهای شهری است. زندگی مردان و زنان در شهرها با توجه به نبود امنیت شهری همواره تحت تأثیر قرار گرفته است.

امنیت از نیازها و انگیزه های اساسی انسان به شمار می رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است، به طوری که آبراهام مازلو^۱ نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای

نیازهای اولیه قرار می دهد (کاهه، ۱۳۸۴: ۱۳۳). امنیت به معنای ایمن شدن، در امان بودن، آرامش و آسودگی است. امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حریم افراد مربوط می شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، سازمان ها و دولت می باشد که به طور مستمر در طول زندگی روزمره با این قلمروها روبه رو می شوند (مولر^۲، ۲۰۰۰). امنیت اجتماعی دارای دو بعد عینی و ذهنی است به بعد ذهنی آن احساس امنیت می گویند. احساس امنیت نوعی ذهنیت و جهت گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده و آرامبخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی (تهدیدات) در شرایط فعلی و آتی، در حوزه های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی، یکپارچگی و امنیت سرزمین می باشد (حاجیانی، ۱۳۸۴: ۲۸). احساس امنیت پدیده روان شناختی اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی می باشد. این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط اوضاع و محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت های گوناگون آن را تجربه می کنند. احساس نا امنی، هزینه تعامل های اجتماعی را افزایش داده (حسنوند، ۱۳۹۰: ۶۰) و از سوی دیگر با ایجاد اختلال در اعتماد اجتماعی و بی تفاوتی فردی و اجتماعی، انسجام و یگانگی اجتماعی را مورد تهدید قرار می دهد (حسنوند، ۱۳۹۰: ۶۰). احساس ناامنی، موجب کاهش سطح بهداشت روانی شده و تحقق این ناامنی، سلب اعتماد اجتماعی را پدید می آورد. در چنین شرایطی، جامعه دچار گسست هایی در شبکه روابط اجتماعی می شود (همان). در این میان عامل جنسیت در پذیرش این آسیب پذیری ها نقش برجسته ای دارد. (حسین زاده و ساده میری، ۱۳۹۰: ۴۸).

جوانان بالای ۲۰ سال نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می دهند و در سالهای اخیر و مخصوصاً در کلان شهرها، حضور اجتماعی آنها، به صورت دنبال کردن تحصیلات عالی، اشتغال، مشارکت سیاسی، و... افزایش یافته است. امروزه درصد بالایی از این افراد جویای کار، پس از استخدام، در محیط کار خود، با فقدان امنیت و حیثیت مواجه اند. مسئله ای که بیش از هر چیز باعث نگرانی آنها و احساس عدم امنیت آن ها در محیط کار می شود.

بنابراین، در صورتی که به امنیت اجتماعی این افراد توجه نشود مسئله های ذهنی مربوط به ناامنی و ترس از خطرات بالقوه کانون خانواده را مورد تهدید قرار می دهد. زیرا دختران و پسران جوان مهم ترین انتقال دهنده ی انگاره های اجتماعی حاکم بر جامعه هستند، لذا هر گونه خلاء عاطفی یا فقدان احساس امنیت در بین آن ها می تواند آسیب های جبران ناپذیری را به دنبال داشته باشد که از هم گسیختگی، عدم انسجام در خانواده و روابط آشفته درون و برون خانوادگی از جمله نتایج آن است. از سوی دیگر، اهمیت مسئله امنیت در زندگی اجتماعی انسانها به اندازه ای است که در صورت فقدان احساس امنیت، انسانها در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار شک و تردید می شوند و از برقراری روابط اجتماعی با دیگران پرهیز می کنند بر اثر تداوم چنین شرایطی سرمایه اجتماعی رو به زوال می رود و در دراز مدت پیامدهای منفی بسیاری بر جامعه انسانی می گذارد. از این رو پژوهش حاضر از بعد نظری، به دنبال آنست که منجر به ایجاد نظریه ای نو در خصوص شناسایی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی گردد. تحقیق حاضر به جامعه شناسان کمک می کند تا برداشت افراد بالای ۲۰ سال را نسبت به عوامل اجتماعی و

روانشناختی موثر بر احساس امنیت اجتماعی بهتر بشناسد و آن چه را که به عنوان طرز تلقی خود، از عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی می داند با احساس امنیت اجتماعی افراد به مقایسه بنشیند. بنابراین از بعد عملی (کاربردی)، به دنبال فراهم نمودن زمینه های لازم جهت بازنگری عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی بوده تا نتایج آن منجر به تغییرات اساسی و اصلاح ساز و کارهای جامعه شناسی در بکارگیری عوامل اجتماعی گردد، بطوریکه در نهایت با ایجاد این عوامل موثر منجر به ارتقای احساس امنیت اجتماعی گردد و از این طریق دستیابی به اهداف جامعه تسهیل گردد.

اهداف این پژوهش عبارتند از: ۱- بررسی وضعیت احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۲- بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۳- بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۴- بررسی رابطه بین مشارکت اجتماعی با احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۵- بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی با احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۶- بررسی رابطه بین کنترل اجتماعی با احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان، ۷- بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری با احساس امنیت افراد بالای ۲۰ سال در شهر کرمان. و این سوال مطرح می شود که آیا عوامل اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی تاثیر دارد و میزان آن چقدر است؟

بررسی پیشینه

محمدی و مرادی پادوک (۱۳۹۲) در تحقیق خود با نام "بررسی احساس امنیت زنان در مناطق مختلف شهری: نمونه ی موردی مناطق ۵ و ۱۳ اصفهان"، با به کارگیری یک نمونه ی ۲۰۰ نفری، امنیت زنان اصفهان را در دو منطقه ی پنج و سیزده که از لحاظ اجتماعی و اقتصادی متفاوت بودند، مورد بررسی قرار دادند. متغیر امنیت در سه بعد امنیت اجتماعی، امنیت کالبدی و امنیت عمومی مورد سنجش قرار گرفت، نتایج تحقیق نشان داد که در میزان امنیت زنان دو منطقه ی مورد بررسی، تفاوت معناداری وجود دارد و منطقه ی ۵ از لحاظ ابعاد مورد بررسی نسبت به منطقه ی ۱۳ در سطح بالاتری قرار دارد.

طاهری و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله ی خود با عنوان «رابطه ی نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان در سال ۱۳۹۱»، با به کارگیری یک نمونه ی ۳۸۴ نفری از شهروندان سه منطقه ی اصفهان، امنیت را در چهار بعد مالی، جانی، جمعی، و فکری، و نقش پلیس را در سه بعد عملکرد، جدیت، و توانایی مورد مطالعه قرار دادند. نتایج تحقیق آن ها حاکی از آن بود که میانگین نمره ی پاسخگویان بر حسب چهار بعد امنیت، بیشترین مربوط به امنیت فکری (۳/۳۵)، سپس امنیت جمعی (۳/۲۹)، بعد از آن امنیت مالی (۲/۶۹) و در رتبه ی آخر امنیت جانی (۲/۴۲) بود (ص ۳۱). هرچند متغیر جنسیت در این تحقیق مورد بررسی قرار نگرفته بود ولی میزان نسبتاً پایین امنیت جانی، که شامل حال زنان نیز می شود جالب توجه است.

خواجه نوری و کاوه (۱۳۹۲) در "مطالعه ی رابطه ی بین مصرف رسانه ای و احساس امنیت اجتماعی" با به کارگیری یک نمونه ی ۳۸۲ نفری از زنان ۱۵-۳۵ ساله شهر سنج، به این نتیجه رسیدند که ۳۶/۶ درصد زنان دارای احساس امنیت پایین، ۵۰/۴ درصد زنان دارای احساس امنیت متوسط، و تنها ۱۲/۹ درصد زنان دارای احساس امنیت بالا بودند.

آن‌ها همچنین دریافتند که استفاده از تلویزیون داخلی و رادیوی داخلی بیشترین تأثیر را بر احساس عدم امنیت آن‌ها داشته است. تحلیل رگرسیون چند متغیره آن‌ها هم نشان داد که متغیرهای نوع مسکن، سن، رسانه، و تحصیلات، در مجموع توانستند ۳۸ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند.

حسنوند (۱۳۹۰) طی تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسله) پرداختند. تحقیق از نوع پیمایشی بود و ۳۸۰ نفر بوده که با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده بودند، یافته‌ها نشان داد که میزان احساس امنیت مالی کمی بیش از حد متوسط است و احساس امنیت جانی پایینتر از حد متوسط است. انجام تحلیل رگرسیون چند متغیره معنادار بودن همبستگی اجتماعی، نگرش به پلیس و جنسیت را تأیید کرده است.

نیازی و همکاران (۱۳۹۰) طی تحقیقی به تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت زنان پرداخت. یافته‌های پژوهش رابطه معنادار بین متغیرهای اجتماعی و فرهنگی (مهارت‌های زندگی، سرمایه اجتماعی، هویت ملی، سرمایه فرهنگی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی) با مقوله احساس امنیت اجتماعی زنان در مناطق (شمال و جنوب تهران) را نشان داده است. نتایج آزمون t تفاوت معنی‌دار بین احساس امنیت در بین زنان مناطق شمال و جنوب تهران را در سطح اطمینان ۹۹ درصد نشان داده است.

- احمدی و کلدی (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن پرداختند. یافته‌های تحلیلی حاکی از روابط معنادار بین امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان بوده و متغیرهای پایبندی مذهبی، پوشش مناسب، پایگاه اقتصادی-اجتماعی و رسانه‌های ارتباط فرهنگی، رابطه‌ای با احساس امنیت اجتماعی نشان ندادند. تحلیل رگرسیونی چند متغیره نشان داد که به‌طور کلی متغیرهای پیش‌بین حدود ۳۰ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌نمایند. نتیجه این که مولفه‌های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر سنندج رابطه دارند، هم‌چنین، وضعیت نامناسب اقتصادی، مزاحمت‌های خیابانی و همسر آزاری از مهمترین دغدغه‌های بسیاری از زنان این شهر را تشکیل می‌دهد.

- جکسون^۳ (۲۰۰۴) در تحقیقی که در جامعه انگلیس با موضوع تبیین اجتماعی و فرهنگی ترس از جرم و جنایت انجام داد نتیجه گرفت که دست‌کم، برخی جنبه‌های مفهوم آسیب‌پذیری می‌تواند سطوح متفاوت ترس از جرم و ناامنی را بین گروه‌های سنی و جنسیتی توضیح دهد. تأثیر جنسیت بر احساس ناامنی، به‌وسیله درجات گوناگون آسیب‌پذیری (کنترل، پیامد و ارزیابی خود از آسیب‌پذیری فیزیکی) و هم‌چنین، ارزیابی‌های گوناگون پاسخ‌دهندگان از احتمال وقوع جرم (ارزیابی آن‌ها از احتمال وقوع جرم در سطح فردی و در سطح مقایسه‌ای با دیگران) تبیین شد.

- بونتی و پاسکال^۴ (۲۰۰۷) طی تحقیقی با عنوان «سنجش مقایسه ای میزان امنیت اجتماعی زنان و دختران در محله های شهر پاریس» نشان داد زن ها و دختران از زندگی کردن در مکانهایی که مطابق آمارهای رسمی جرم و ناامنی در آن ها زیاد است و به اسم محله های مسئله دار شناخته شده است در هراسند و نسبت به آنها احساس ناامنی دارند.

کاراکوس^۵ و همکاران (۲۰۱۰) در مطالعه ای با عنوان «ترس از جرم در بین شهروندان ترکیه» با استفاده از روش پیمایشی انجام دادند. نتایج نشان داد که تجربه ترس از قربانی شدن از سوی زنان تاثیر مهمی بر ترس آنان دارد و ساکنان شهرها نیز میزان بیش تری از ترس را نسبت به روستاییان گزارش کرده اند.

ویور^۶ (۲۰۱۰) در تحقیقی که در آمریکا با موضوع تاثیر رابطه حمایت اجتماعی اطرافیان با میزان احساس امنیت اجتماعی انجام داد، نشان داده است که حمایت اجتماعی با احساس امنیت زنان در رابطه است، و زنانی که در خانواده خود مورد توجه همسر و حتی فرزندان خود هستند، احساس آرامش و امنیت بی شتری دارند و با شادی و نشاط بیش تر کارهای روزمره خود را پیگیری می نمایند.

پانیک^۷ (۲۰۰۹) در مقاله ای با عنوان «امنیت اجتماعی» به بررسی این مقوله از دیدگاه مکتب «کوپنهاگن» می پردازد. او می گوید در دهه ۱۹۹۰ نظریه پردازان این مکتب باب جدیدی را در مطالعات امنیت اجتماعی گشودند. پیش از آنها این مفهوم صرفاً در مطالعات نظامی به کار برده می شد، اما آنها این مفهوم را گسترش دادند و در زمینه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی استفاده کردند. پنج سطح اصلی تحلیل در مکتب کوپنهاگن عبارتند از: سیستم بین المللی، خرده سیستم بین المللی، واحد، خرده واحد و فرد.

ادبیات پژوهش و چهارچوب نظری

در خصوص چارچوب نظری از تلفیق نظریات گیدنز، بوزان، مولر و مرتن در زمینه تبیین عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی استفاده شده است.

در نظریه گیدنز عنوان می شود که امنیت وجودی یک از صورت های مهم احساس امنیت به معنای وسیع آن است. این اصطلاح به اطمینانی اطلاق می شود که بیشتر آدم ها به تداوم شخصیت هویت خود و دوام محیط های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند. امنیت وجودی با «هستی» یا به اصطلاح پدیده شناسی هستی در جهان سروکار دارد. اما این امنیت نه یک پدیده شناختی، بلکه پدیده ای عاطفی است یعنی احساس ناامنی وجودی در ناخودآگاه ریشه دارد. این احساس ناامنی و دلهره ها بیشتر در نتیجه حساسیت شدید عاطفی پدید می آید (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۱۱). آدم ها به نوعی تلقیح عاطفی می شوند که می تواند آن ها را در برابر دلهره های وجودی که ممکن است همه انسان ها در معرض آن ها باشند حفاظت کند. گیدنز در پاسخ به این سؤال که امنیت وجودی چگونه حاصل می شود؟ بحث اعتماد بنیادین را مطرح می کند. اعتماد بنیادین تشکیل دهنده رابطه ای است که جهت گیری عاطفی و شناختی

۴ Bonnete & Pascal

۵ Karakus

۶ Weaver

۷ panik

به سوی دیگران، به سوی دنیای عینی و به سوی هویت شخص از آن سرچشمه می گیرد. گیدنز چنین نتیجه می گیرد که احساس اعتمادپذیری اشخاص و چیزها که برای مفهوم اعتماد بسیار مهم هستند، برای احساس امنیت وجودی نیز اهمیت بنیادین دارند. اعتماد در جلوه های عمومی خود به طور مستقیم مرتبط با دست یابی به نوعی احساس امنیت وجودی است. گیدنز استدلال می کند که مخاطره و اعتماد درهم بافته اند و اعتماد معمولاً در خدمات تقلیل یا تخفیف خطرهایی کار می کند که انواع خاصی از فعالیت های بشری با آن ها مواجه هستند. نقطه مقابل اعتماد به عمیق ترین معنای آن، حالتی ذهنی است که خلاصه اش همان نگرانی یا هراس وجودی است (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۱۹).

بوزان امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه ویژگی هایی ارجاع می دهد که بر مبنای آن افراد خود را عضو گروه خاصی تلقی نموده اند. از دیدگاه وی امنیت اجتماعی عبارت است از توانایی گروه های مختلف صنفی، قومی، محلی و... در حفظ هستی و هویت خود. در واقع، بوزان امنیت را حالت فراغت از هویت جمعی و گروهی تلقی می کند (گروسی، ۱۳۸۶: ۲۹). دسته دوم تعاریف، امنیت را به عنوان فقدان هراس از ویرانی و تهدید ارزش های جامعه می داند. اگر امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی برای حفظ زندگی اعضای جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان بدانیم، بنابراین می توان امنیت اجتماعی را رفع تهدید از عنصر اتصال دهنده ی اعضای جامعه به یکدیگر در نظر گرفت. این نوع تعریف از امنیت شامل:

- امنیت حاصل فضای اجتماعی است.

- این فضای اجتماعی سطح کلان یا دولت به معنای عام را در بر نمی گیرد.

- امنیت اجتماعی فقط به سطح امنیت فرد محدود نمی شود.

- امنیت اجتماعی بر مجموعه ای از افراد تأکید می کند که عنصر یا عناصری ویژه، مانند: جنسیت، قومیت، مذهب و.. آن ها را به هم مرتبط می سازد.

زمانی که ارزش های اتصال دهنده افراد تهدید گردد، امنیت اجتماعی متزلزل می شود (گروسی، ۱۳۸۶: ۲۹). دسته سوم از تعاریف، بر فراغت جمعی از تهدیدی که عمل غیر قانونی دولت یا دستگاه یا فرد و یا گروهی که در تمام یا قسمتی از جامعه به وجود آورده است، تأکید می ورزد (گروسی، ۱۳۸۶: ۲۹). اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب «مردم، دولت ها و هراس» به کار برد. وی امنیت اجتماعی را به قابلیت حفظ الگوهای زبانی، مذهب، هویت و عرف ملی مربوط دانسته است (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۴). وی امنیت اجتماعی را تنها یکی از ابعاد رویکرد پنج مقوله ای امنیت در نظر آورده است. دیگر بخش های این رویکرد عبارتند از: امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی و زیست - محیطی (پانیک، ۲۰۰۹: ۲۹. کیم، ۲۰۰۸). امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند، یا به عبارتی، با جنبه هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می کند که هویت گروهی او را شکل می دهد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۶. کالینز، ۲۰۰۲). نکته ای که بوزان با ظرافت به آن اشاره می کند، این است که ممکن است در جامعه ای امنیت وجود داشته باشد، اما به دلایلی فرد احساس امنیت نکند. وی می گوید که احساس ایمنی ذهنی یا اعتماد به دانستنی های فشرده، به هیچ روی به منزله ی وجود امنیت واقعی یا درستی دریافت های شخصی نیست؛ برای مثال، اگر فرد مرفهی

را در کشوری مرفه در نظر بگیریم، نمی توان چندان مطمئن بود که امنیت در مفهوم جامع آن برای وی تأمین گردد، چرا که هر یک از افراد جامعه اعم از غنی و فقیر به طور نسبی در معرض تهدیدات مختلفی، از جمله: تهدیدات طبیعی (مانند زلزله، قحطی، سیل)، تهدیدات فیزیکی یا جسمی (درد، صدمه و مرگ)، تهدیدات اقتصادی (سرقت یا تخریب اموال، عدم اشتغال)، تهدیدات حقوقی (زندانی شدن، فقدان آزادی بیان)، تهدیدات موقعیتی (از دست دادن شغل، تنزل رتبه)، تهدیدات اجتماعی (نبود اعتماد، فقدان تعهد، از دست دادن آبرو و ارزش های اخلاقی) قرار می گیرند (بوزان، ۱۳۷۸: ۸۶). به طور کلی، از نظر بوزان آن چه باعث می شود گروه اجتماعی سامان گیرد، احساس وابستگی و تعلق است که میان اعضای گروه وجود دارد و به آن ها کلیت یکپارچه ای می بخشد که مبنای تعریف اعضا از هستی خویش خواهد بود و شناسایی دیگران به عنوان بیگانه و خارجی. پس گروه اجتماعی آن کلیت خاصی است که به دلیل اشتراک گروه در اندیشه و باورها، احساسات و عواطف، کردار و اعمال به وجود آمده است و از آن به عنوان « ما » یاد می کنند. برای مثال، ما مسلمان ها، ما زنان و .. حال هر عامل و پدیده ای که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه گردد، در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای تهدید امنیت اجتماعی قلمداد می گردد (نویدنی، ۱۳۸۲: ۶۴-۶۵).

وی امنیت اجتماعی را با توانمندی ها و ظرفیت های یک جامعه در جهت حراست و حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی شاخص سازی کرده است. و از این نگاه حراست از عناصر اصلی انسجام اجتماعی جامعه را شرط محقق امنیت برای بقاء و استمرار جامعه دانسته است. بوزان بحث خود را در باب امنیت اجتماعی با بیان معنای ارگانسمی نهفته در این نظریه آغاز می نماید و بر این عقیده است که زمانی امنیت اجتماعی مطرح است که نیروهای بالقوه یا بالفعل به عنوان تهدیدی برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد (بوزان^۸، ویور، ۱۳۸۶: ۴-۵).

امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموع ویژگی هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند یا به بیان دیگر معطوف به جنبه هایی از زندگی فرد می گردد که هویت گروهی را سامان می بخشد. « بوزان بحث خود را با بیان ارگانیکی نهفته در این تئوری آغاز می کند و معتقد است امنیت اجتماعی به مقابله با خطراتی می پردازد که به صورت نیروهای بالقوه یا بالفعل هویت افراد جامعه را تهدید می کنند. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموعه ویژگی هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن خودشان را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند یا به بیان دیگر، مربوط به جنبه هایی از زندگی فرد می شود که هویت اجتماعی او را سامان می خشد. یعنی حوزه ای از حیات اجتماعی که فرد خود را ضمیر ما متعلق و منتسب می داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می کند، مثل ما ایرانیان، ما زنان، ما مسلمانان، ما اعراب، و غیره. حال هر عامل و پدیده ای که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه گردد در واقع هویت گروه را به مخاطره

انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماع محسوب می شود. بدین جهت است که بوزان مفهوم ارگانیکی امنیت اجتماعی را هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف هویتی تلقی کرده است.» (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۶۵).

بوزان ممنوعیت به کارگیری زبان، نام ها و لباس ها از طریق بستن مکان های آموزشی و دینی یا تبعید و کشتار اعضای یک اجتماع را، از جمله عواملی می داند که امنیت اجتماعی را تهدید می نماید. در واقع آنچه که باعث می گردد که گروه اجتماعی سامان گیرد احساس وابستگی بالاست که میان اعضای گروه وجود دارد و به آن ها کلیت یکپارچه ای را می بخشد، که مبنای تعریف اعضاء از هستی خویش خواهد بود و شناسایی دیگران به عنوان بیگانه و خارجی. « پس گروه اجتماعی آن کلیت خاصی است که به دلیل اشتراک اعضای گروه در اندیشه و باورها، احساسات و عواطف، کردار و اعمال به وجود آمده است و از آن به عنوان ما یاد می کنند، به طور مثال ما مسلمان ها، ما زنان و... حال هر عامل و پدیده ای که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه گردد در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی قلمداد می گردد. بوزان عنصر بنیادی امنیت اجتماعی را هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت تلقی می نماید. بوزان درک مفهوم امنیت اجتماعی به عنوان امنیت هویت تأکید و یک اشتباه مفهومی در باب کلمه اجتماع را یادآور شده است. به نظر وی امنیت اجتماعی نبایستی با تأمین اجتماعی در نظر گرفته شود چرا که تأمین اجتماعی درباره افراد و به طور گسترده در اقتصاد مطرح است ولی امنیت اجتماعی درباره جمع های بشری و هویت شان می باشد و به سطح افراد و به طور اخص به پدیده های اقتصادی قابل تقلیل نیست، بلکه به سطح هویت های جمعی و کنش هایی که به منظور دفاع از هویت ها، تحت عنوان ما صورت می گیرد، نظر دارد.» (بیات، ۱۳۸۸: ۸۷-۸۶).

امنیت مورد نظر بوزان، بیشتر دولت محور است و کمتر به ابعاد و تحولات فرهنگی و اجتماعی جدیدی توجه دارد که از این حیث، مورد نقد قرار گرفته است. « به نظر ویور که از پایه گذاران مکتب کپنهاک است، رهیافت بوزان با تحویل معنای امنیت اجتماعی و ادغام آن با امنیت ملی، مفهوم هویت را نادیده می گیرد. او پیشنهاد می کند که امنیت اجتماعی همتراز با امنیت زیست محیطی، امنیت سیاسی و امنیت اقتصادی نیست، بلکه این مفهوم هم سنگ امنیت ملی است.» (ربیعی، ۱۳۸۳: ۱۴۹).

همانطور که اشاره شد بخشی از گفتمان حاکم بر امنیت اجتماعی وجه سلبی آن می باشد، که ناشی از این مسئله است که شرایط فارغ بودن از ترس، خطر، زیان و صدمه را برای گروه های اجتماعی یا کلیه شهروندان یک نظام اجتماعی جهت برخوردار بودن از شرایط اطمینان خاطر و آرامش از سوی دولت یا حاکمیت با توسل به زور و قدرت فراهم کرد. چنانکه مولار^۹ خاطر نشان می کند، امنیت اجتماعی زمانی حاصل می شود که جامعه تهدیدی در باب مؤلفه های هویتی خود احساس کند. «به نظر مولار امنیت اجتماعی مقوله ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در تأمین آن سهم و شریک هستند و از این رو، بتدریج و همگام با غیر قابل تفکیک شدن دولت و جامعه از یکدیگر، همین حالت در خصوص ناامنی آن دو مصداق پیدا می کند. در حال حاضر با توجه به کاهش کنترل

حکومت‌ها بر جوامع خود، ظهور جنبش‌های جدایی طلب، فراملی، افزایش روز افزون مهاجرت و جریان حرکت پناهندگان و چهارچوب‌های در حال تحول داخلی و خارجی بررسی روابط دولت و مردم امری اجتناب‌ناپذیر است. و تعریف گفتمان جدید امنیتی برای تنظیم روابط میان مردم و دولت‌ها در قالب گروه‌های اجتماعی ضروری می‌باشد. وی در همین راستا مفهوم امنیت اجتماعی را بیان می‌کند. مولار تاکید دارد که امنیت سیاسی به ثبات سازمانی کشورها، نظام‌های دولت و ایدئولوژی‌های که به دولت‌ها و حکومت‌ها مشروعیت می‌بخشد، مربوط می‌شود اما امنیت اجتماعی به بقای گروه‌هایی توجه دارد که به جهت اشتراک اعضای آن در اندیشه، احساس و اعمال، کلیت یکپارچه‌ای را تشکیل می‌دهند که از آن به عنوان هویت یاد می‌شود. (بیات، ۱۳۸۸: ۸۴-۸۳). در جهان امروز، مرزهای دولت و جامعه به ندرت قرینه و منطبق بر هم هستند. بنابراین، کلید تقرب به جامعه ایده‌ها و کردارهایی است که افراد را به عنوان اعضای یک گروه اجتماعی معرفی می‌کند. جامعه شامل هویت و ذهنیت فردی اجتماعات و آن افرادی است که خود را به عنوان اعضای یک اجتماع یا جامعه خاص می‌شناسد. این امر باعث می‌شود که امنیت اجتماعی به عنوان امنیت جامعه یا گروه‌ها و جمع‌های شکل‌دهنده جامعه درک و فهم شود. مولار در پاسخ به اینکه امنیت برای چه کسی و در برابر چه چیزی؟ امنیت را به سه شکل امنیت ملی، امنیت انسانی، و امنیت اجتماعی تقسیم می‌کند. «از نظر او در امنیت ملی، مرجع امنیت دولت است و تهدیداتی که حاکمیت و قلمرو سرزمینی آن را با خطر مواجهه می‌سازد، تهدید امنیتی است. امنیت انسانی، مرجع امنیت فرد است و هر چیزی را نیز آن شکل از امنیت می‌داند که مرجع آن گروه‌های اجتماعی است.» (غفاری، ۱۳۹۰: ۱۲۱).

مرتن تعارض ساختاری در جامعه را باعث افزایش بی‌نظمی و ناامنی می‌داند و معتقد است که تعارض ساختاری هنگامی به وجود می‌آید که بین اهداف زندگی (ارزش‌های اجتماعی) و وسایل رسیدن به آن‌ها (هنجارها و فرصت‌های اجتماعی) ناهماهنگی ایجاد گردد. (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۲۳۹) اما تعارض ساختاری خود بیش از هر چیزی معلول افزایش تراکم جمعیت است. بدین شرح که به دنبال افزایش تراکم جمعیت:

تعداد گروه‌های کوچک‌تر درون جامعه بیشتر می‌شوند و خرده فرهنگ‌های بیشتری به وجود می‌آیند؛

نوآوری و ابداع در نتیجه تضعیف فرایند کنترل اجتماعی و افزایش آزادی فردی بیشتر می‌شود؛

تعداد و تنوع خرده فرهنگ‌ها افزایش نوآوری، تنوع و گوناگونی در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را در پی دارد؛ همیشه گستره و شدت موارد فوق با پدیده «مهاجرت» افزایش می‌یابد؛ به این علت که افزایش تراکم جمعیت در یک منطقه معین هم می‌تواند حاصل مهاجرت افراد و اقوام مختلف به آن منطقه باشد و هم ممکن است علت مهاجرت‌های بعدی باشد و اینها همه زمینه تعارض ساختاری را فراهم کرده و بر پهنه و عمق آن می‌افزایند.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کمی است و برای آزمون فرضیات تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایش می‌باشد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است و جهت اطمینان از اعتبار شاخص‌ها از اعتبار صوری استفاده شده است این پرسشنامه در اختیار اساتید برجسته علوم اجتماعی قرار گرفته و نظرات و پیشنهادات در آن به

کار برده شده است. سنجش پایایی گویه ها از طریق گزارش مقدار آلفای کرونباخ به شرح زیر به دست آمد و با توجه به این که همه آن ها بالاتر از ۰/۷ هستند در سطح قابل قبول می باشند.

جدول (۱): مقداری آلفای کرونباخ

متغیر	آلفای کرونباخ
سرمایه اجتماعی	۰/۸۷
اعتماد اجتماعی	۰/۹۱
مسئولیت پذیری	۰/۷۵
مشارکت اجتماعی	۰/۸۶

جامعه آماری تحقیق شامل افرادی بالای ۲۰ سال به بالای (زن و مرد) شهر کرمان در سال ۱۳۹۷ - ۱۳۹۸ می باشد. روش نمونه گیری خوشه ای اتخاذ شده در این پژوهش، از روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شده از بین افراد ۴۰۰ نفر مورد بررسی قرار گرفتند. اطلاعات به دست آمده به دو روش تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی جهت تجزیه و تحلیل متغیرها و میزان همبستگی و رابطه قرار گرفت برای تجزیه و تحلیل داده های تحقیق از نرم افزار SPSS تحت Windows با ورژن ۲۲ استفاده شده است.

بحث و ارائه یافته ها

تعداد ۱۳۶ نفر از پاسخ دهندگان در بازه سنی ۲۰-۲۴ سال قرار گرفته اند، تعداد ۱۴۳ نفر یعنی حدود ۳۶ درصد پاسخ دهندگان در بازه ۲۵ تا ۳۵ سال قرار دارند، ۷۲ نفر از پاسخ دهندگان ۳۶ تا ۴۵ سال سن دارند، ۳۵ نفر از پاسخ دهندگان ۴۶ تا ۵۵ سال سن دارند و تنها ۱۴ نفر از پاسخ دهندگان بیش از ۵۵ سال سن دارند. و میانگین سنی پاسخگویان ۳۱ سال است. تعداد ۱۸۹ نفر یعنی بیش از ۴۷ درصد پاسخ دهندگان متأهل بوده اند. تعداد ۱۷۳ نفر پاسخ دهندگان مجرد بوده اند و ۳۸ نفر از پاسخ دهندگان نیز مطلقه می باشند. ۴ نفر از پاسخ دهندگان بی سواد، تعداد ۹ نفر از افراد پاسخ دهنده دارای تحصیلات ابتدایی، ۶۶ نفر دارای مدرک دیپلم، ۱۰۰ نفر، تحصیلات فوق دیپلم، ۱۷۵ نفر از پاسخ دهندگان که دارای بیشترین فراوانی هستند تحصیلات لیسانس و ۴۶ نفر از پاسخ دهندگان دارای تحصیلات حوزوی هستند. ۱۱۰ نفر از سرپرستان خانوار، کمتر از ۱ میلیون درآمد دارند، تعداد ۱۹۸ نفر از افراد ۱ تا ۲ میلیون درآمد دارند، ۵۳ نفر از سرپرستان خانوار ۲,۱ تا ۳,۱ میلیون درآمد دارند، ۲۲ نفر از افراد ۳,۲ تا ۴,۲ میلیون درآمد دارند و ۱۷ نفر از سرپرستان خانوار نیز درآمدی بیش از ۴,۳ میلیون دارند.

فرضیه اول: بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

در سطح معناداری (Sig=۰/۰۵)، متغیر مشارکت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی به میزان (F=۰/۴۳۵) با هم رابطه دارند، بنابراین شدت همبستگی رابطه بین دو متغیر برابر ۰/۴۳۵ می باشد، که مطلوب و قوی است، نوع همبستگی در بین دو متغیر مذکور، از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معناداری محاسبه شده Sig=۰,۰۰۰ است. چون میزان سطح معناداری محاسبه شده نیز کمتر از آلفای پژوهش ۰/۰۵ است، بیانگر معنادار بودن رابطه بین دو متغیر مذکور است.

لذا فرضیه (خرد) H_0 ما رد میشود و فرضیه (اصلی) تحقیق ما تایید میشود.

جدول (۲): رابطه بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

مشارکت اجتماعی		متغیر	
پیرسون		فراوانی	احساس امنیت اجتماعی
p- مقدار	ضریب همبستگی		
.000	.435**	400	

فرضیه دوم: بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. در سطح معناداری ($Sig=0/05$)، متغیرهای اعتماد اجتماعی با احساس امنیت به میزان ($r=0/637$) با هم رابطه دارند؛ بنابراین شدت همبستگی رابطه بین دو متغیر برابر $0/637$ می باشد، که مطلوب و قوی است، نوع همبستگی در بین دو متغیر مذکور، از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معناداری محاسبه شده $Sig=0,000$ است. چون میزان سطح معناداری محاسبه شده نیز کمتر از آلفای پژوهش $0/05$ است، بیانگر معنادار بودن رابطه بین دو متغیر مذکور است. لذا فرضیه (خرد) H_0 ما رد میشود و فرضیه (اصلی) تحقیق ما تایید میشود.

جدول (۳): رابطه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

اعتماد اجتماعی		متغیر	
پیرسون		فراوانی	احساس امنیت اجتماعی
p- مقدار	ضریب همبستگی		
.000	.637*	400	

فرضیه سوم: بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. در سطح معناداری ($Sig=0/05$)، متغیرهای سرمایه اجتماعی با احساس امنیت به میزان ($r=0/422$) با هم رابطه دارند؛ بنابراین شدت همبستگی رابطه بین دو متغیر برابر $0/422$ می باشد، که مطلوب و قوی است، نوع همبستگی در بین دو متغیر مذکور، از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معناداری محاسبه شده $Sig=0,000$ است. چون میزان سطح معناداری محاسبه شده نیز کمتر از آلفای پژوهش $0/05$ است، بیانگر معنادار بودن رابطه بین دو متغیر مذکور است. لذا فرضیه (خرد) H_0 ما رد میشود و فرضیه (اصلی) تحقیق ما تایید میشود.

جدول (۴): رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

نوع پوشش زنان		متغیر	
پیرسون		فراوانی	احساس امنیت اجتماعی
p- مقدار	ضریب همبستگی		
.000	.422**	11	

فرضیه چهارم: بین مسئولیت پذیری و احساس امنیت اجتماعی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. در سطح معناداری (sig=۰/۰۵)، متغیرهای مسئولیت پذیری با احساس امنیت به میزان (r= ۰/۳) با هم رابطه دارند؛ بنابراین شدت همبستگی رابطه بین دو متغیر برابر ۰/۳ می باشد، که تقریباً مطلوب و قوی است، نوع همبستگی در بین دو متغیر مذکور، از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معناداری محاسبه شده sig=۰,۰۰۰ است. چون میزان سطح معناداری محاسبه شده نیز کمتر از آلفای پژوهش ۰/۰۵ است، بیانگر معنادار بودن رابطه بین دو متغیر مذکور است. لذا فرضیه (خرد) H₀ ما رد میشود و فرضیه (اصلی) تحقیق ما تایید میشود.

جدول (۶): رابطه بین مسئولیت پذیری و احساس امنیت اجتماعی

مسئولیت پذیری		متغیر	
پیرسون		فراوانی	احساس امنیت اجتماعی
p- مقدار	ضریب همبستگی	400	
.000	.300**		

کاربرد یک متغیر برای عمل پیش بینی در خصوص متغیر دیگر را رگرسیون می گویند رگرسیون با کاربرد یک متغیر دانسته و مشخص مقادیر متغیر غیر مشخص دیگری را پیش بینی میکند. میزان تغییر یک متغیر بر اثر متغیر دیگر را ضریب رگرسیون نیز می گویند که عبارت است از میزان تغییری که در متغیر وابسته بر اثر یک واحد تغییر در متغیر مستقل بروز میکند. رگرسیون بصورت دو متغیره و چند متغیره محاسبه می شود. در رگرسیون دو متغیره، یک متغیر مستقل و یک متغیر تابع وجود دارد ولی در رگرسیون چند متغیره چند متغیر مستقل و یک متغیر تابع وجود دارد. که در این پژوهش از رگرسیون چند متغیره استفاده کرده ایم. تمامی متغیرهایی که همبستگی هاشون تایید شده است وارد ضریب مدل رگرسیونی شده اند که رابطه آنها با متغیر وابسته ما احساس امنیت اجتماعی است مورد بررسی قرار بگیرد.

جدول (۷): رگرسیون

مدل رگرسیون	ضریب همبستگی چند گانه	ضریب تعیین R ²	آماره F	مقدار-p
Enter	.754a	.569	64.465	.000b

رگرسیون چند متغیره برای شناسایی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی: در این جدول میخواهیم بدانیم که کدامیک از متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته ما تاثیر گذاشته اند و کدامیک نیز تاثیر نداشته اند در این جدول میزان معناداری متغیرهای مستقل با متغیرهای وابسته و ضرایب بتای هر یک را نشان میدهد. همانطور که مشاهده میشود متغیرهایی که بر احساس امنیت تاثیر مستقیم و مثبت دارند به ترتیب از بیشترین تاثیر تا کمترین تاثیر عبارت است از: سرمایه اجتماعی (۰,۴۲۶) و مشارکت اجتماعی (۰,۳۸۱) و اعتماد اجتماعی

(۰,۲۰۳) و متغیرهایی که تاثیر کمتر و دارند عبارت است از مسئولیت پذیری (۰,۱۳۶).

جدول (۸): رگرسیون

متغیرها	B (ضریب متغیر)	آماره t	مقدار-p
ضریب ثابت	-۱,۱۵۲	-۰,۵۷۶	۰,۵۶۵
سرمایه اجتماعی	۰,۴۲۶	۷,۶۱۳	۰,۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰,۳۸۱	۶,۱۹۰	۰,۰۰۰
اعتماد اجتماعی	۰,۲۰۳	۳,۴۳۵	۰,۰۰۱
مسئولیت پذیری	-۰,۱۳۶	-۲,۵۵۷	۰,۰۱۱

نتیجه گیری

این پژوهش به بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی بالای ۲۰ سال شهر کرمان پرداخته است. در بخش نظری با استفاده از تئوریهای مورد نیاز در هر زمینه به بررسی ابعاد و عوامل موثر بر موضوع پرداخته شد و تعاریف مختلفی درباره هر یک از متغیرهای مستقل و همچنین متغیر وابسته بیان گردید. در نهایت احساس امنیت به معنای احساس امنیت به معنای امنیت خاطر شهروندان از مال، جان، آبرو و ... است که خود نشانگر سازمان یافتگی، قانون مندی و باثبات بودن جامعه است. شاخص احساس امنیت سه بعد فکری، مالی و روانی است. (نویدینیا، ۱۳۸۴: ۶). همچنین با توجه به هر دسته از تئوری های مطرح شده، فرضیه مناسب آن استخراج و به بررسی آنها پرداخته شد. در مجموع یافته های تحقیق و فعالیتهای آماری مربوطه، رابطه معنی دار و مثبت بین متغیرهای پژوهش و احساس امنیت اجتماعی در بین افراد در جامعه آماری مورد مطالعه را مورد تأیید قرار داده است. نتایج این پژوهش با مباحث نظری دانشمندان و نتایج تحقیقات محققین قرابت و همخوانی دارد. در خصوص متغیر کنترل اجتماعی باری بوزان معتقد است که: از آنجایی که جامعه از افراد مختلفی که دارای منافع و مناسبات متفاوتی میباشند، تشکیل شده است، پس این افراد در جامعه خود به عنوان منبع ناامنی تلقی میشوند، به طوری که هرکس به دنبال تأمین منافع خود است، اما به تدریج افراد در اثر آگاهی و پی بردن به تهدیدات و منابع ناامنی خود و برای حفظ خویش و دارایی شان، آماده واگذاری آزادی خود به مرجع مستقلی به نام دولت میگردند میباشند. بر اساس این دیدگاه هر چه یک جامعه دارای دولت و ساختار سیاسی قوی و قدرتمندتری باشد، امنیت افراد بهتر و با هزینه کمتری تأمین میگردد، (بوزان، ۱۳۷۸: ۸۶).

متغیر دیگری که بر روی احساس امنیت تاثیر دارد سرمایه اجتماعی است از مولفه های سرمایه اجتماعی اعتماد و مشارکت است نتایج این پژوهش نشان داد که زنان از اعتماد خوبی نسبت به افراد اطراف خود در جامعه دارند و اعتماد آنها به اطرافیان به نوعی احساس امنیت آنها را افزایش میدهد. و در خصوص مشارکت اجتماعی نیز اشخاص هر چه در عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، مشارکت داشته باشند احساس امنیت آنها بیشتر است. در این پژوهش در یافتیم که نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت اجتماعی، چه از جهت جلوگیری از بروز

ناهنجاری و یا به تبع و در کنار آن از جهت زمینه سازی مشارکت مثبت و فعال فرد در زندگی اجتماعی، اساساً از مجرای تأثیرگذاری ارزشها، هنجارها، عرف و سنتهای اجتماعی در جامعه پذیرسازی افراد اعمال میشود. در خصوص مسئولیت پذیری باید گفت که در این پژوهش مسئولیت پذیری نیز با احساس امنیت رابطه معنا دار دارد. دورکیم همبستگی اجتماعی را عامل حفظ و بقای جامعه می داند (نوروزی و فولادی ۱۳۸۸: ۱۵۷). که مسئولیت پذیری را به همراه دارد و خود معلول اشتراک اخلاقی و اخلاقیات مشترک است. هماهنگی اخلاقی و ارزشی اشخاص با ارزش های حاکم در این زمینه می تواند مهم باشد و نتایج تحقیق نوروزی و فولادی برای متغیر نظم در همین راستا است. با نگاهی به فرضیات تحقیق می توان دریافت مسئولیت شهروندی و اعتماد اجتماعی شهروندان عامل بسیار مهمی در برقراری احساس امنیت اجتماعی می باشد. لذا باید شهروندان را نسبت به آسیبها، خطرات، تنگناها و موانعی که در اطرافشان وجود دارد آگاه نماییم و شیوه مقابله صحیح را به آنها ارائه دهیم. هر فرد باید متوجه شود در تمامی موارد به تنهایی نمی تواند مشکلات خود را حل نماید و باید سایر بخش های جامعه هر یک به سهم خود به حل مشکلات کمک کرده و فرد را در برابر آسیبهای اجتماعی محافظت نماید. توجه به نقش سازمانها و نهادهای دولتی در شکل گیری و تقویت نهادهای بنیادی اهمیت بسزایی دارد. تقویت اعتماد به نفس از طریق آموزشهای راهبردی را افزایش داد.

منابع فارسی و لاتین

- احمدی م.، کلدی ع (۱۳۹۱). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی موثر بر آن، فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه، سال سوم، شماره ۴.
- بیات، ب (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی (با تاکید بر رسانه های جمعی، عملکرد پلیس و بروز جرایم)، فصلنامه علمی - پژوهشی انتظام اجتماعی، سال اول، شماره ۱.
- بوزان، ب (۱۳۷۸). مردم، دولتها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، انتشارات پژوهشکده، تهران.
- حاجیانی، ا. (۱۳۸۴). چارچوب روش شناختی برای بررسی احساس امنیت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، چاپ اول، انتشارات معاونت اجتماعی ناجا، تهران.
- حسونند، ا. (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسله)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال چهارم، شماره ۴.
- حسین زاده، ع. ح؛ ساده میری، ز (۱۳۹۰). بررسی تاثیر عوامل اجتماعی - سیاسی بر احساس امنیت (مطالعه موردی: شهروندان شهر ایلام)، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی شوشتر، سال پنجم، شماره ۱۵.
- خواجه نوری، ب؛ کاوه، م (۱۳۹۲). مطالعه رابطه بین مصرف رسانه ای و احساس امنیت اجتماعی (پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی). سال دوم، شماره دوم.
- ربیعی، ع (۱۳۸۳). مطالعات امنیت ملی، تهران، انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.

- رفیع پور، ف (۱۳۷۸). آنومی یا آشفتگی اجتماعی، پژوهشی در زمینه پتانسیل آنومی در شهر تهران، تهران: انتشارات صدا و سیما، سروش.
- طاهری، ز؛ ربانی، ر؛ ادیبی سده، م (۱۳۹۱). رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان: پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی. سال اول، شماره اول.
- غفاری، غ (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- قزایی، ف؛ راد جهانبانی، ن؛ رشیدپور، ن (۱۳۸۹). "بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری" مجله آرمانشهر، شماره چهارم، تابستان ۱۳۸۹.
- محمدی، ج؛ مرادی پادوک، م (۱۳۹۲). بررسی احساس امنیت زنان در مناطق مختلف شهری نمونه موردی مناطق ۵ و ۱۳ اصفهان (مطالعات جامعه شناختی شهری). سال سوم شماره نهم.
- کاهه ا. (۱۳۸۴). مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد اول انتشارات گلبونه، تهران.
- گروسی، س؛ میرزایی، ج؛ شاهرخی، ا (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت» (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت) فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم.
- گیدنز، آ (۱۳۷۷). پیامدهای مدنیت، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- نبوی، س ع؛ حسین زاده، ع ح؛ حسینی، س ه (۱۳۸۹). "بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی"، جامعه شناسی کاربردی سال بیست و یکم شماره ۴.
- نیازی، شفاثی مقدم، ا، شادفری (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال (۲ و ۱) و جنوب شهر (۲۰ و ۱۹) تهران، فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان، سال دوم، شماره ۳.
- نویدنیا، م (۱۳۸۲). امنیت و تعاملات اجتماعی، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- نویدنیا، م (۱۳۸۴). گفتمانی پیرامون امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم و پنجم، زمستان ۸۴ و بهار ۸۵.
- نوروزی، ف؛ فولادی، س (۱۳۸۸). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی موثر بر آن، «فصلنامه راهبرد»، تهران: انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک سال هجدهم، شماره ۵۳.
- Bonnete, C .and Buffeteau,S. and Godefroy, P. ۲۰۰۷. Effets of Security Location on Soctial Security in France, ۶۱(۱): ۴۱ - ۷۰
- Barry Buzan and ole waever, liberalism and security, the considerations of the liberalleviathan, copenhgen research institute Aprill ۱۹۹۸ p ۴۲. Buzan , B nd others: security : A new framework for analysis, lynne rierner publishers p۹۵- ۱۹۹۸
- Collinz, Alan (۲۰۰۲). Burmas civil war: A Case of societal security,civil wars Jornal,Vo ۱۰.۵. NO ۴, ۱۱۹ - ۱۳۴.
- Jackson, J, ۲۰۰۴, Experience and expression. Social and cultural significance in the fear of crime, The British Journal of Criminology,(۴۴): ۹۴۶ -۹۶۶.
- Karakus, O.F. and Mcgarrell,E. and Basibuyuk,O. ۲۰۱۰, Fear of crime among citizens of Turkey, Journal of criminal justice.NO ۳۸(۲):۱۷۴- ۱۸۴.
- Panik,Baranka (۲۰۰۹). Societal Security security and Identily, western Balkans security observer, No , ۱۳, ۲۹- ۳۸.
- Kim, seongjin (۲۰۰۸). Concept of Societal Security and Migration Issues in central Asia and Russia,Cammic working papers,No,۲ . ۱ - ۲.